

Landskap: Skåne *Upptecknare:* Ellida Ohlsson
Härad: Vemmenhög *Berättare:* Olika personer
Socken: Svenstorp *Berättarens yrke:*
Uppteckningsår: 1945 *Född år* i

Uppteckningen rör Nödåren 1868-69.
Ett våldsdåd i Lindby 1870.

ACC. N.R. M. 9699:1.

Ette vålds död i Lindby 1870.

Innan jag går att återge de minnen som ännu leva kvar i
ett brott som begicks för c. 4 75 år sedan, nämligen 1870, i som
uppsände minnen länge. Tiden framåt måste jag något beröra
förhållanden i orten med avseende till tillslaget.

Nödan 1868 i 1869

Åren 1868 i 69 var mycket torra i vissa år framst i bygden
där jorden av naturen var mager i sådana platser fanns många
hår i övergången bygden endast den egentliga tillbyggnads fuk-
tighets bevarande i flera mylla mestadels nägrunda tråkare
I vissa delar av landsdel västra intet ej heller annars vid
gränsen till Skogsbygden; där fick man tvära ihop den
i förtid mogna i vissa gårdar som g. g. var några hämm
är sådana ej gick att binda. Åsterripan från de genomgåen-
de magra bygden i östra häns "här sin ostället" som
man här kallade traktens brottom Ystad, som det hit hela
floderna av annars tämligen välbergad bondungdom som
sökte platser här för bara jorden, hemma hade de intet att göra

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

då djuren måste till största delen nedskötas ö det var mycket
mycket med brödfisken, den hjälpte inte att man där hade silver-
medel att röta i gräfflet när färet var fämt.

Men i mellanbygden var det sämst för husmans folkets där
männen till stor del hade försörjningen att låta till för sin
familjs uppehälle. Dessa är då någon intet gas ö kostade
50 kr pr. Tunna fick de försöka ändå till jul för en skäppa
råg ö den var då redan förbrukad. En liten pojke från en
sådant hem brukade komma in till mina morsföräldrar
som var grammar ö säga: "G. ha inte brö i da" ö fick då en
bit. En annan pojke som jag kände som gammal man mig
ing med en fattighus kvinna på hennes buggarsträt i gårdar
då för att för något med en de "modar" som han sett hos
hennes. Lite salt stött på brödet eller en villbit var godbiten
för barn som ofta fann brödbäddar Tom även doppade man
brödet i brännvin ö gas barnen, ö som en särskild lycks-
panshöll man det när bröddådan aldrig varit Tom.

Välbergade bönder med brödig jord hade i regel spammad

ACC. N:R M. 9699:3.

3
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i toget man så berättade det för dem de vore rimode, om de kunde
meddela dem med de remsor lottade eller vore hjälpska i förmedla
säden ytterligare för att fåna ännu mera eller med tanke på
ännu flera deliga in. En gammal man berättade att han en
dag på morgonen när man i hans hem var alldeles utan bröd
i lag att baka av toget en säd i gas sig av på vänt i förvänt
i gida från gård till gård (gäddarna ligga till till) för att söka
kopra, pengar tycks han ha tappat, han fick gå så hela dagen i
fört på brätten trappor och på att stå länge från kummet
där han fick kopra lite i sin säd i hans glödljusa var så när
man kom utgåde krossen med kummet att han aldrig i hela
sitt långa liv glömde det. Turligen var de personer som
här skulle berättas om varit ute på en sådan perriante-
nings tur.

De som ej hade så stor ratts känsla bröt sig in i toget
var de som åt, vore födder bröd. Men minna minnåttarna,
som vore närmast att rätta som kassans folk själva, bröt
man sig in två gånger i toget så mycket de hade av fisk

ACC. NR M. 9699:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

frid o' sad o' i justafis storkoma hade man ständigt påhållning
Brännvin tyckes det inte ha varit brist på. De kände det
att en fru i sin ipan Willie under ett besök i Ystads vackra
överkastat sig i vid kunkomsten kommit i slag med variet
man slaget fadern ibjöl utan att märka det finen
man vaknade oförutturen dagen därpå. Han fick visst med
livet rita för ett bråk, en visa av det vanliga sentimentala
slaget var färdigt där.

Sådana var förhållandena i staden vid den tid då det
bråk begicks som jag har vilat söka återge de minnen av
som ännu leva kvar i som jag varit de gamla berättarna
som om äro bråk i min barndom på 1890-talet var det
med en uppning man talade där, då hade händelsen
ännu i friskt minne, man har minnet bleknat, många
viktiga saker ha fallit i glömska, det är det mest des-
tärka, som man för ej gärna borde vid, som nu leva kvar
så har jag ej ens kommit på rids på namnet på gärnings-
männen eller bestämt uppgift på året, men det måste ha varit
1890

ACC. N:R M. 9699:5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ej heller minns man vad straff som utmattes, dido straff
blev det ej, som omständigheterna jagode det kunde straffs-
ningarna kanske ej ens fallas för då. Ej heller är
de sagesmän jag haft att tillgå några på hem länge
den slagne hade nu övergått jag till häradslagen i Byggnad
med att återge den som jag fått uppfattning om den efter
de uppgifter jag fått under olika tiden i omständigheterna
— Det var några gånger inemot tio, verkligen i juli
månad 1870 som tre män från Höggerids härad, i Him-
minge sockens vägraste del, kom ändå hit till en
lite gård i Lindby i södra kanten av Svastorps socken
för att köpa råg / Posebjer i den delen av Himminge som
ett av allmänheten kallat tättan tillhört i när man på
väg till "Åsmungögen" passerat den del av vägen som
gick där från där man nu lättrodes rade, så det var
en av detta folk). Mannen på staten, en stor i stark
medelåldern ungdom, tog emot dem i sin kammar
där de betalade den råg de fått, han var därvid öfverrik
Tig

6

mig att låta dem se både hur han ledde sina jängar
framade & att han ledde dem fram i sin julpet eller
chiffonier, ja någon kom sagt att han braskat därmed
& märken jagat han kom vägrade ha pengarna hemma
men att han utfärdat dem med att de var i söket för
dåga mat, stark dräpa kunde så märken, Nils Larsson
kette han, något fulla i rummet intill & var han tillade
i den lilla kammars fönstret glasbutan i dörren sig han
märken vänta sig kammardörren där han var. De hade
tagit sig in genom att slå in i foga ut till fönstret i
sommarslugan & kungans botten gavel. I sommarslugan
hade de också grundligt fullat ut S-s brännvins-
kägge som alltid hade sin plats där eller brukade
de allmänt köpa hem brännvin på kägge, lejt, kanna
flaska eller hela tunnor allt efter som man hade
frånåga till & os den tappade man vid behov.
Nils Larsson var en kraftig karl & beedd att Ta cumt
inbräkterna & var jagan som var i köket & var den enda

ACC. NR. M. 9699:7.

7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

manniskan i huset (gården var endast på 20 fot) höjde sig
snabbt och kom in i stugan och tillfodde i glassutfan hade
d. d. slaget med den ene i strid på honom medan han
höll på att expediera den andre Under tiden hade dock
den tredje fått tag i ett av de gamla tunga krusige-
vänen som d. d. haft stående i ett hörn av kammaran
Piggen såg så hon kom med detta mättade till i slag
d. d. i skallen så att hon föngde in i hjärnan, hon
kunde det stora brasande ljudet när skallen gick efter
för slaget och såg hon blod och hjärnsubstans sprutade omkring
och medretet den omedelbara riktade hon sig in i dörgen
den det är dörslåst (dörren är särskild konstruktion) som
motvarar klinken eller nyckel och som gjordes att dörren som
de öppnas och bäste på för boarna (själsfrövar?) och
sprang till den närliggande smedjan där smedgerätten
i ströta hast nappade åt sig en järnsten eller vad det
var för tungt jämförbart som var närmast till handa
i en smedja i mörka åstid När hon kom fram såg hon

ACC. N:R M. 9699:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en skymed krypa ut genom ett fönster eller göra tendens
där till i han drände till i stog denne i skalen i den
saken tror att det var en av illgärningsmännen. "Hä
ring inte rent ihjäl" kom det från den stagne i till
in från sig smuden att det var Olof Larsson som
kraftig nog att röka till sig ut Olof i di O
Olof sade smuden i det var inte godt att låta Olof
M. då allmänna meningar var också att det var den o-
skyldige som kom för att hjälpa som gav Olof dräplogget
o man talade ej gärna där om, han var en av Traktens
egre väl ansedda söner. Bröttslingarna hade dock
sig i ett komfält intill i den stoge de o när andra
grammar kommo till rades det att för den farms intill
att göra. Sinnen var ytterst uppröda o man syntte
för spåren men drags på samma gång dit Olof i
min kamraden kunde komma när de samledes uppande
gå in i detaljer, i tala om hur det gått till i hur man
för gäves rökte skrapa o skura bort spåren efter brottet

människor blider var något uppsvämt. Pigan därom som
var min faster, det ärova vittnet till handelen i den som
skette den misshandlade den tid han leode, ville inte
gärna tala därom, för henne var det allt för levande
beräkligt, hon gjorde aldrig rymer när slaget jät &
husbondens blidiga livnad med kärta den allt för föle
kunde vara i rörelse i lek och i buffa.

När Nils Larsson skulle begravas skulle hela byalaget
börja vara med i alla skulle spicka firring, mjölk
smör i krus i kakor, som sed var i min mor måste gå
med firring från den gård där hon tjänade joga. Det
var sed att alla som kom skulle bjudas att se liket
i den önskade för mig själv att man skulle gå och
götorna bort där då inga närmare anföranta jama
i så blev det också, hon sade det kändes kastigt mig
bara att gå dit där ett sådant bort begatto.

Beräffande den rättgång som följde sådes det egendom-
liga förhållandet att jag inte kom på red på vad stoff

ACC. N:R M. 9699:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

brottets ringarna fäst, vilket slog som van det dödade var ja
 ej lulla gott att se, men det rista slog ja hjälparon.
 Därmed minns man ännu en del helt oräddigt om
 något inför rätta, som en sagt ut om N. L. kraft en aldrig
 på sig hjälpare så hade han klarat sig så och om det
 endast varit två emot en. Pigeas berättelse inför rätta
 om "jeha": döden (felaktigt söges klinken) som motsvarade
 myskeln i nyare livsringar i domarens påga vad hon
 menade dömd i den nämndemannen måste hjälpa kom
 tillräckligt i fulla i tolka när det behövs minnes man
 Att mannen prestat brottets ringarna genom att låta den sa
 sin penga i van de jans ansåg en folkhet som en oförsva
 lig dumhet i rätten som en förmedlande oaständighet.
 På den tiden detta hände var ett brott av detta slag något
 som bet sig fast i minna ja annat sätt än nu, folkets
 rädsla var mera den närmaste omgivning, sålden i Tomping
 som på rotägen i vorelig så och vad där hände, därför
 rades också många i därefter när stulet kom ja ful: "de va

den di de mamon idjäl, "i man dug på fr platsen, dock kan jag inte löst nämna något om spöken i samband därmed. Gården fick ny ägare, fast man allmänt sade att man varit inte skulle vilja följa det i spöken utpländes i minnet beträffande.

Detta var en sammanställning av vad flera personer berättat om händelsen men som det mig kan vara av folkloristiskt intresse att få del av de olika berättelserna sett att skildra samma händelsen eller det de varit i minnes rias, vill jag söka återge det som jag hört det.

År 1890 sammanhängande skildring av följande berättade jag aldrig av min faster Bengta Larsson (född 1849) som ju var ögonvittne, ge; hon stämde inte vid de detaljer som andra gärna tog fasta på (man ju truba på den dock hon måste ha fått) utan hon berättade ungefär så här, lite en gång i lite en annan:

- De var en kvinna (nåll) man Nils Larsson, han var ofta gift redan hans gamla mor hade bestållat för han så länge hon levde i när hon dö stödde han för som

ACC. N:R M. 9699:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skotte huskåled i va ammed dän va i gina no pumtimmes-
 arbej. Han hade inga pretentioner någon häls ti gae
 me va ja komme laaa men ja komme ihu en gång
 add han tulle add hönsen gjore (väpste) bra add ja
 skulle försöja i boga en eggabaga; de gjore ja i de
 gick anskrit ja alla försöjt fru, de va ju mest
 silt i pantafflor, sut i brö i smes mad (= atten kät,
 göst i välling m. m. supasmat). På kom de dän kassara
 en da de äred när här va så ont om add frö ti i kipa
 ras i kaa va så utfaldi så kan ta dom me vi in i kam-
 maren i h dom se både add kan hadde många penga
 i här kan hadde dom i sträjs dusetter kom di egen
 en natt ja lände allred (väsende) i när ja kom in i
 stuan i titta i under på dän ti kammaren fick ja
 se här kan sto me kassara. Ja så här dän me höte
 me kassara (härje bössa) i st dän me all sin näjt (stfika)
 i skallen ja manna i ja glimme allti här de kassa
 ti i blod spunde omkring. Ja vreste knappt va ja

ACC. N:R M. 9699:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gjorde när ja rejte mi ^{ti} i nappa pejen av dalaris
 så di ante komme komma ^{stora} o lu (sprang) Åta folk
 När vi så gick manne ti ridda komme vi se när i boide
 (kuvade) ja kan i de liason ridda vi o lu omkring i
 kudda (bubblade) i bokta o så kändes de så länge kan
 leude, kan kom vi for allti under lū titt o ja passa kan
 o så di kan de stackats bräjed (komme rätt att uttrycka att
 behagande av någon). De va jo omrjlet add kan skole komme
 komma vi tjänaar va ja kulluon (=utrumma) o de västan
 omrjlet o ja bnt floed ti begravnina, de gjode igenom
 allting o bed vi i o när va di de kom de från en koud de god ti
 Alla när Klara Bergkvist född 1848 som tjänade piga i
 annan del av rocknan berättade denna:

"De va di dillie tider 68 o 69 i alla mest under sommaren
 1840 när fänlaben (lagren) va stut, kse kom di ära folk
 på plasser di di hade de same o vilke arbete för bara
 från folk kom långa veja ifrå för ti ja löve titt ru (iög)
 ti brö eller ti sä-ru (utlösa) o folk som va så ringade stul
 (stul)

ACC. NR. M. 9699:14.

14

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

eller Frank (Tringade) i Ti. Afse di som ente hade frö midea
Ti de Ti va di kom öva. De råger där ja Hjente stul en kist
frå husbonen ö kan kom ändä Ti Hörom kaon me den ingan
kan ble Fan ö husbonen Tutte ändä de va Nyng om kan ö rila
pedad hem frö stoff om kan kummad. Gimmu bro pass
kunt di dunn frö drom ö gick opp på loftet ö To allt va
di hadde av sä ö bris ö fläsked som hängde Ti röjer i
skostenen i fästnen. Fan ville byda si ud i gi si innd
dom men mer tigde ö ba kan la ble (läta bli) för där
kumme stä en på väjt (vakt) i stä kan i skullen om kan
kom ud ö de hadde där nacks vad ässe för di som va sä
ringade skyde ente näd, sä gick di tala si me ö köra
drom bura ud allt va di skulle ha ö tala si på hela
ässa ö Ti ö me sä kom de fjorra en gång Ti men di
va glaa Ti udde de gick som de gick ö ente som me
i Lindby där sto di mannen itjäl när kan satte
si innd ö ville frö sitt. De va när ja Hjente Ti Bertel
Ols i Lindby ö när ja skulle gi me fjoring ba ja Ti udde

ingen skulle tänka på ö tynda mi "se lied" (lika) som sed
 va, de va liasmu kajō bura i gū did i de rändas som
 en lathod i slippa både de i add komma cläpā igen, de
 va en kaj (= kemsk) plass. När di kom från ritte i Trsen,
 som ente komme vacker lusa eller skira eller fästā va di
 sa när di mæcka fäst, skotte vittne, hem va jo ängre
 vittne hade kom bry från ti i reda ti i när kom sa i ad
 kom des ud pejen två dardisen fästā ente domaren va
 kom rusa udan nämde manna vutte fästā från
 kan add "de va en del en dardisen", Bengta hade jo
 allei gåd i noma skola. —

Martin Jönsson, som är född i Skimminge i en yngre
 generation kom bort om händelsen i andra hand i från
 andra källor i kan berättat ungefär så här:

- Där kan föres vatt skottpengar på Tatta, vinn som hälet
 komme skjuta dom i fids betalt för de, de ska vana
 riket sant. Där va noma i Skimminge Tatta som
 hade brudet in i en mån ruse på ett ställe för ti stjäla i

ACC. N:R M. 9699:16.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

di sli mannen ps hat ihjäl, så kom den folk ö den faste
som kom så odd den va en som stack upp hoeds över
fönsterkarmen ö kan ga si ante tid ö se si från utan st
ti me en jämsättning är all sin mäjt i den tur odd de
va en i fattarna, så va de den slane mannen som
hade brausat ni upp ö så ble de kan som sli mannen
ihjäl. Ga de sli varna rektör samt odd de kan rätt
skott pengar ps fattra för di va för en rekti lammplåga
som ingen kände ni saka för -

Andreas Andersson omkr: 45 år gammal ö född i Lindby berättar:
:- Jo, Nels Larsson skulle vara en stor ö stark kar. Han
va ante gift uden rede ni me en tos ti hjäl sin kans
mor dö, de va viss ps 1850-tal. Den kom tre manna
frå Kläggeröds häled från ti böra ra (säg) de va viss
i juli månad 1840 från sän va huj. Di fick en ö böra
ö nå fullde di me ingj när di skulle betala ö kom va
nå infaldi så kom lo dom se när kan hadde sina
penga ö di iäkte ni vel ässe ti ö se odd kan hadde

ACC. N:R M. 9699:17.

mycket många människor. På som di igen en natt, di ih ingj
stt fruster, eller ta ud de ti sommarstaden i ta si ingj
den. Där bodde Olof Larsson sin hantverksbagge o den
tälka di reket ingjan di ga si ingj. Olof Larsson hade
tint dom o så i sudan po daren när di som o va brida
o ta insd dom, Han st man den one o sto o trädde
(=kampe) ps den i kält ps me den one när den trädde
nappa ti si ett gammalt gerär som stt den o st kan i
skallen så kanen gick när i bredde ps kan, di va
add hadde di bara badd toä eller kan hadde påd
allt så tidst hjälp hade kan redad si me dom,
de sa di ingfär rätten me i det fram add kan
beträde bara kott in sådden man som den lilla Jins
Pussen ti hjälp så hadde de gåd. Torve hade tint
bullenad o som rätt o pass ti se i sudan när boren
stt ti mannen så blod spunda omkring o när kan de
kassa Hon ble naturligtvis rent ipå ti, nappa pejen
iv daren så di cute korne komma otter na o tu ti

ACC. N:R M. 9699:18.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

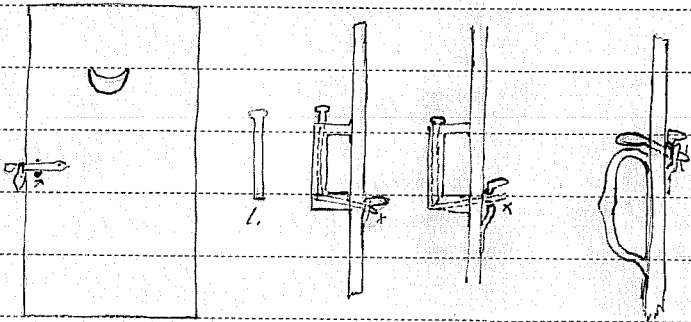
Smidjan som va mestre vabo. Där kappa smegsälken
 en jämföring i ga ni i veij. När han kom fram fick jag
 se en som höll i frukted o stodt upp brode i i den
 stora add de va en is bröns som han to. Den slane va
 då: "Slå mig ente rent ihjell!" O, o de J o k s s Larsson,
 ja fruk de va en is bröns "sa men i ble vi darr
 ni kan visste ente va kan skole ta ni ti o de va
 Andreas Westergren (namnet för g y p p a s) som ifrå n: 22 som
 smegsälke i de va kom som sto vist. Sin kom där jo folk
 ja alle di anse ställen i mina sleytingja me men man
 di kom komme di ente garna nåd. Botana hade gjord
 ni i att kora sticke, de va sin komd va höjt o där be
 di tusa o där ble fröhi i intregång där va flue me
 månpå som vittne i jämföring men va stoff di fick
 de kan ja ente komma ihåg) add ja vist ente litta
 va di liddle -

Närmare upplysningar kunde jag kanske leta fram men det
 är nog en större intresse att utföra vad som nu efter

ACC. N:R M. 9699:19.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

75 är mera allmänt känt som då det på sitt sätt visar
ett mellanstadium på vägen från upplösd handelse
till rögen. Ett par av sågarna nämna ha ju jämföra levat
med ö upprättas av handelsen ö undock därför detaljer:
nämnde sig gärna den skyldiges del i den. De tre rista, som
är goda berättare har det i andra hand, fullt med
sanningen överensstämmande, men de säga också på
vår sin typiskt, den förste är från gammal tid nämner
kom frakt, den riste på den plats där brottet begicks.
Han undviker inga detaljer i hade han visst mera hade
han berättat mera.

Så ungefär såg den dörr ut som nämnes i Texten. Ista bilden av dörr är vanlig
1. Den låsa peck som drögs ut utom den kända till dörr öppnas
från denna sida. Vad som hette klockan fast är mig ej bekant. Typ med klocka.